

VASKULAR PLANTS OF UKRAINE A NOMENKLATURAL CHECKLIST

S.L. MOSYAKIN, M.M. FEDORONCHUK

Київ, 1999. — 346 с.

Рецензована книга є повним новим номенклатурно-таксономічним довідником, який містить список наукових (латинських) назв аборигенних, адвентивних та найважливіших культивованих судинних рослин, що зростають на території України. Необхідність такого зведення назріла давно, оскільки після виходу в світ фундаментального 19-томного видання флори України пройшло більше ніж 30 років. Нагромаджені за цей час номенклатурні зміни в таксономічному, перш за все у видовому складі національної флори, були частково відображені у серії визначників, які вийшли згодом (Рубцов Н.И. *Определитель высших растений Крыма*. — Л.: Наука, 1972; *Визначник рослин Українських Карпат*. — К.: Наук. думка, 1977; Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. *Определитель высших растений Украины*. — Киев: Наук. думка, 1987), а також в ряді статей і монографій — як по окремих групах рослин так і по регіонах. Варто також відмітити, що детально номенклатурні і таксономічні зміни, які мали місце після виходу 30-томного видання "Флора СРСР" (М.; Л.: Изд-во АН СРСР, 1934—1964) зібрані у зведеннях С.Л. Черепанова (1973, 1981, 1995). Рецензована книга, по суті, є аналогічним регіональним зведенням, але за принципом побудови (конструкції), характером подачі і

розміщення таксономічної інформації та її повноти суттєво відрізняється від такого, виконаного С.Л. Черепановим, у тому числі останнього і найповнішого видання 1995 р., в якому географічне поширення видів подане для шести географічних регіонів, прийнятих ще для флори СРСР. Це не дає можливості з певністю судити про приналежність того чи іншого таксону до флори України.

Принципово новим у рецензованій роботі є те, що на відміну від інших згаданих зведень подібного роду, як вітчизняних так і зарубіжних, окрім повноти охоплення таксономічної інформації є спроба показати спорідненість між окремими видами, вибудувати певною мірою природні згруповані види чи сувиддя в розумінні М.В. Клокова, що в подальшій роботі значно полегшить дослідникам, особливо молодим, опанування чи опрацювання інших таксономічних груп рослин.

Книга написана адаптованою до певної міри англійською мовою. Зауважимо, що книга змогла побачити світ завдяки благодійній фінансовій допомозі Міссурійського ботанічного саду (США). Самі ж дослідження проведені в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

Основній текстовій частині — спискові видів, передують невеликі за обсягом, проте досить повні за інформацією окремі частини, де висвітлені питання з історії вивчення флори України; описано матеріальну базу

(гербарій установи), яка послужила основою для такого дослідження; подано перелік родин (опрацьованих кожним з авторів книги), структуру; таксономічну концепцію і формат її наведення; визначено інформаційну базу; зазначені деякі питання стосовно самої території України та її біорізноманітності, включаючи водорості і гриби. Наведена досить повна інформація про природно-заповідний фонд України як основу для збереження генетичного і фенетичного фонду біорізноманіття, а також список найважливішої довідкової літератури. Слід сказати, що він не вичерпує всіх літературних джерел, використаних при підготовці цього видання. Зокрема не згадана монографія "Орхідеї України" (В.Г. Собко. — К.: Наук. думка, 1989), хоча згадуються 3 види орхідей (*Cypripedium macranthon* Sw., *Dactylorhiza cruenta* (O.F. Mull.) Soo' і *D. transsilvanica* (Schur.) Aver.), вперше виявлені і описані нами. Дуже багато наукових джерел цитується в текстовій частині списку, що допомагає читачеві розібратися в складній номенклатурі і таксономічній інформації.

Сам список налічує понад 20 тис. видових найменувань, до яких входять як загальноприйняті пріоритетні, так і альтернативні назви, а також їх синоніми. Для рідкісних і зникаючих видів зазначені "червоні" охоронні списки, в які вони включені, а також їх природоохоронний статус (категорія) з урахуванням Червоної книги Міжнародного Союзу з охорони природи, Європейського червоного списку та Червоної книги України (1996). Окремо складені індекси по родинам і родам, а алфавітний порядок розміщення назв видів робить їх пошук оперативним і зручним. Разом з тим, мабуть, було б доцільнішим не ділити список на відділи, адже це певною мірою порушує алфавітний порядок.

Одним із зауважень, яке виникло при знайомстві з книгою, є те, що у вступній частині не зазначено загальну кількість видів флори України. Можливо, це упущення було зроблено свідомо, оскільки дане зведення носить в основному синоптичний характер, проте, як видно з текстової частини, автори намагалися, наскільки це можливо, підходити до окремих таксономічних груп критично. Не можна погодитись із таксономічним трактуванням деяких видів, зокрема групи білокорих берез, *Pinus sylvestris* var. *cretacea* Kaken. ex Kom., *P. pityusa* Steven var. *stankewiczii* Sukacz., *Senecio besserianus* Minder та ін. Безперечно, вирішення цих питань можливе лише шляхом спеціальних таксономічних ревізій, тоді як основне завдання, яке стояло перед авторами — якомога повніше подати інформацію стосовно номенклатури і таксономії видів, яка є на сьогодні. Помічено також, що деякі види, наприклад *Jurinea helenae* Sobko, зовсім зникли з поля зору.

Незважаючи на дрібні похибки, дана праця, безумовно, є дуже цінною першою книгою на теренах вітчизняної ботанічної науки. Вона є основою як для складання інформаційних таксономічних баз даних, критичної ревізії окремих таксономічних груп, написання регіональних флористичних списків, так і для підготовки нового видання "Флори України", необхідність якого давно назріла.

Книга розрахована на фахівців у галузі ботаніки, екології, працівників сільського та лісового господарства, системи охорони природи, викладачів та студентів, усіх тих, хто цікавиться рослинним світом України та суміжних територій. На жаль, тираж книги дуже обмежений. Побажаємо авторам праці успіху в підготовці другого видання, українською мовою.

В.Г. СОБКО, М.Б. ГАПОНЕНКО